SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Viljandi Vallavalitsus
viljandivald@viljandivald.ee
Sakala tn 1, Viiratsi alevik, Viljandi vald
70101, Viljandimaa

18.11.2026 nr 5.1-3/27948-1

JÄRELEVALVE KOKKUVÕTE

ÜLDSÄTTED

Järelevalve teostamise õiguslik alus: sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 157 lõige 3 ja lastekaitseseaduse (LasteKS) § 38 lõige 6.

Järelevalve teostamisel kontrolliti: Viljandi Vallavalitsuse lastekaitsetöötajate vastavust lastekaitseseaduse (LasteKS) §des 19 ja 20 sätestatud nõuetele, hinnati, kas kohaliku omavalitsuse üksus (edaspidi KOV) on loonud tingimused lastekaitse töö tegemiseks ning kontrolliti andmete kandmist sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR).

Järelevalve teostamise koht: Sakala tn 1, Viiratsi alevik, Viljandi vald, 70101, Viljandimaa

Järelevalve teostamise aeg: 03.09.2026 – 18.11.2026.

Järelevalve teostajad: Sotsiaalkindlustusameti (SKA) üldosakonna järelevalve talituse peaspetsialistid (järelevalve) Ave Viitak (järelevalve juht), Anu Õismets ja juhtivspetsialist Aasa Harjak.

Järelevalvemenetluses kasutatud meetodid: paikvaatlus, dokumentide, andmeregistrite ja STARi andmete analüüs, kirjalik küsitlemine, intervjuu, dokumentide vaatlus ja analüüs. Järelevalvemenetluse ajal oli järelevalve teostajatel juurdepääs STARis Viljandi Vallavalitsuse menetlustele.

Järelevalvetoimingute juures osalesid Viljandi Vallavalitsuse sotsiaalosakonna juht M. R., laste heaolu peaspetsialist M. T., laste heaolu spetsialistid K. J., A. K., R. S. ja E. V.

JÄRELEVALVE TULEMUSED

SKA tuvastas, et Viljandi Vallavalitsus ei ole täitnud järgmisi õigusaktides sätestatud nõudeid:

1. **LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3**, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesanne abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine koosmõjus **LasteKS § 28 lõige 1**, mille kohaselt tuleb enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hinnata lapse abivajadust ning **LasteKS § 28 lõikega 2**, mille kohaselt peab lapse abivajadust hinnates lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik

andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile ning last kasvatava isiku vanemlikele oskustele.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 22255040901, 25281176048, 23265105381, 23262677906, 24271754124, 23260805082, 26282935328, 24274329886 ja 25277010360 abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata hinnanud lapse abivajadust ega/või lapse abistamiseks meetmeid pakkunud.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 22255040901, 23265105381, 23262677906, 24271754124 ja 25277010360 enne teenusele suunamist hinnanud lapse abivajadust.

Lastekaitsetöötaja ei ole kontrollitud menetluses viitenumbriga 25281176048, 23265105381, 23262677906, 23260805082, 24271754124, 26282935328 25277010360 hinnanud lapse abivajadust nõuetekohaselt.

2. **LasteKS § 21**, mille kohaselt tuleb kõigi last mõjutavate otsuste vastu võtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuste kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel välja selgitada lapse huvid ja lähtuda otsuse tegemisel nendest, kui esmatähtsast kaalutlusest.

   Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 25281176048 ja 17173341485 lähtunud laste huvidest.

3. **LasteKS § 29 lõige 2**, mille kohaselt tuleb abivajavale lapsele abi osutamisel rakendada võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid SHSs sätestatud korras.

   Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 23262677906 ja 25277010360 rakendanud võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid SHSs sätestatud korras.

4. **LasteKS § 29 lõige 3**, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule.

   Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 23265105381, 25276306609, 23262677906, 25281226640, 24271754124, 24274329886 ja 25277010360 teinud otsust juhtumikorralduse algatamiseks ega algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale isikule kümne päeva jooksul peale abivajadusest teada saamist.

5. **LasteKS § 29 lõige 5**, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti.

   Lastekaitsetöötajad ei olnud kontrollitud menetlustes viitenumbritega 23260805082, 26282935328 ja 24274329886 lapse abivajaduse hindamisel ja/või abi osutamisel välja selgitanud ja/või dokumenteerinud lapse arvamust ning lisanud lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile.

6. **SHS § 144 lõige 1 punkt 8**, mille kohaselt tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel kanda STARi sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras andmed lastekaitseseaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta koosmõjus Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse § 15 lõikega 2, mille kohaselt tuleb STARi kanda juhtumiga seotud andmed viie tööpäeva jooksul.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 26286180103, 25281226640 ja 24271754124 kandnud abivajava lapse juhtumiga seotud toiminguid kehtestatud korras STARi.

7. **LasteKS § 19 lõiked 1 ja 2**, mille kohaselt peab lastekaitsetöötajal olema erialane ettevalmistus, kõrgharidus ja lastekaitsetöötaja peab hiljemalt kahe aasta möödumisel alates lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandama sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele.

   Üks lastekaitsetöötajatest ei vasta lastekaitsetöötajale esitatud nõuetele, kuna tal puudub kõrgharidus ning sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele.

SKA tuvastas LasteKSis sätestatud nõuete täitmise osas puudusi, kuid eeldab, et järelevalve vestluse tulemusel teavad lastekaitsetöötajad neid edaspidises juhtumitöös vältida. Lastekaitsetöötajad asusid järelevalve menetluse ajal tuvastatud puuduseid kõrvaldama ning vaatamata tuvastatud puudustele on analüüsitud menetlustes enamasti lähtutud laste huvidest, lapsed ei ole jäänud vajaliku abi ja toetuseta. Lastekaitsetöötajad on menetlustes rakendanud aktiivset juhtumikorralduslikku tööd. Eeltoodust tulenevalt ei pea SKA vajalikuks järelkontrolli teostamist punktide 1.-6. osas.

SKA leiab, et kohustusliku ettekirjutuse tegemine järelevalve tulemuste 7. punkti osas on vajalik, et lõpetada rikkumine võimalikult kiiresti. Ettekirjutus tehakse eraldi haldusaktiga.

JÄRELEVALVEMENETLUSE KOKKUVÕTE

Lastekaitsetöö korraldamine Viljandi vallas

Viljandi vallas elab 01.01.2026 seisuga 2486 last, kellest 2026. aasta juunikuu seisuga on 100-l lapsel tuvastatud puue. Viljandi Vallavalitsus on määratud 18 lapse eestkostjaks.

Lastekaitse valdkonda juhib laste heaolu peaspetsialist koostöös sotsiaalosakonna juhatajaga ning vallavalitsuses töötab neli laste heaolu spetsialisti. Lastekaitsetöö on jaotatud nelja piirkonna vahel. Laste heaolu peaspetsialist M. T. on kõrgharidus ja sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele. Alates 17.08.2026 töötab lastekaitsetöötajana K. J. ja alates 04.08.2025 töötab lastekaitsetöötajana E. V., kellel mõlemal on kõrgharidus ning nad on teadlikud kutse omandamise nõudest kahe aasta jooksul tööle asumisest. Alates novembrist 2023.a töötab lastekaitsetöötajana A. K., kellel on kõrgharidus ning omab sotsiaaltöötaja kutset spetsialiseerumisega lastekaitsele. Alates 11.03.2024 töötab lastekaitsetöötajana R. S., kellel puudub kõrgharidus (omandab kõrgharidust 2. kursusel) ning puudub nõutav sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele.

Viljandi Vallavalitsus kontrollib LasteKS §s 20 sätestatud piirangute puudumist lastekaitsetöötajate teenistusse võtmisel ning peale seda kord aastas. Lisaks kontrollitakse lastega töötamise piirangute puudumist osakonna juhataja ja perede tugitöötaja osas.

Töötajate professionaalset arengut toetatakse, soovitud koolitused on lastekaitsetöötajatele kättesaadavad. Lastekaitsetöötajad on 2025. ja käesoleval aastal osalenud mitmetel koolitustel. Lastekaitsetöötajatel on võimalik osaleda soovi korral tasulistel koolitustel. Viljandi Vallavalitsus pakub võimalust igal lastekaitsetöötajal kasutada individuaalset supervisiooni (töötaja soovil) ja peaspetsialist korraldab grupisupervisioone vähemalt 2 korda aastas kogu tiimile. Sotsiaalosakonna poolt on olulisemad koolitused tellitud kogu meeskonnale (nt Motiveeriv Intervjueerimine, Traumateadlik lähenemine). 2026. aastal on jätkuvalt suurem rõhk „Turvalisuse märkide“ rakendamisel ning töötajate pädevuse tõstmisel, kuna üks töötaja on vahetunud.

Viljandi vald osaleb juhtumikorraldusmudeli „Turvalisuse märgid“ pilootprojektis. Mudeli eesmärk on aidata lastekaitsetöötajatel hinnata lapse turvalisust ja abivajadust, kaasates otsustusprotsessi

aktiivselt nii last, tema pere kui ka tugivõrgustikku. Mudel põhineb struktureeritud tööriistadel ning keskendub perede tugevuste leidmisele ja kestlike lahenduste loomisele.

Lastekaitsetöötajatel on võimalus teha kaugtööd ning on kasutusel sõber-kolleeg meetod. Toimuvad asutusesisesed üritused ning korraldatakse ka ühisüritusi. Lastekaitsetöötajad tõid vestlustes välja, et sotsiaalosakonna juhi ja laste heaolu peaspetsialisti uks on avatud ning ühiselt on võimalik arutada keerulisemaid juhtumeid, töökoormus on optimaalne (esineb ka kiiremaid aegu), meeskond on üksteise suhtes väga toetav.

Viljandi vallas on abivajavatele lastele ja nende peredele kättesaadavad mitmed ennetus- ja tugiteenused: igal aastal vanemlusprogramm – 2026. aastal "Vaikuseminutid" (eelnevatel aastatel Imelised aastad või Gordoni perekool), Tarvastu piirkonnas toimub lasteaia ruumides Tarvastu Titekammer (beebikool) ja sügisest 2026 on planeeritud alustada uuesti beebivõimlemisega ka Viiratsis. Samuti pakutakse lastele ja peredele psühholoogilist nõustamist ja mänguteraapiat ning perede tugitöötajat. Lisaks on tagatud õpilastransport Tartu Tähtvere Riigikooli ja Maarjamaa Riigikooli Urvaste õppekohta, tugiisikuteenus lapsele haridusasutusse või kodusesse keskkonda, raseduskriisi nõustamine, noorte *coaching*. Koostöös Viljandi Linnavalitsusega on korraldatud ja plaanitakse edasi korraldada ühiskoolitusi lapsevanematele erinevate erivajaduste kohta (ATH, autism, nutisõltuvus jne).
Kogukonna psühholoog koos koolipsühholoogidega korraldavad koolides lapsevanemate õhtukoole, mille raames räägitakse vanemlusest ja laste toetamisest.
Haridus- ja kultuuriosakonna kaudu toetatakse koolide huviringe (lastele tasuta), noortekeskuste tegevusi ja palju muud. Väljaspool valda huviharidus on valla poolt toetatud (sõidutoetus, ringitoetus). Koolid ja lasteaiad on liitunud erinevate programmidega (nt „Roheline lipp", KiVa, Ettevõtlik kool jne).

Viljandi Vallavalitsus pakub perede tugitöötaja teenust. Teenusele saab suunata kuni 20 peret. Määratakse maksimaalselt kuueks kuuks ning sellel perioodil toetab tugitöötaja peret intensiivselt. Mõnel korral on teenuse saamist pikendatud peretöötaja ettepanekul. Pere on kaasatud teenuse eesmärkide seadmisel ja kokkulepete sõlmimisel. Perede tugitöötaja kohtub perega vajaduspõhiselt, alguses tihedamini, hiljem harvem.

Sotsiaalosakonna juhataja ja lastekaitsetöötajate sõnul saavad lastekaitsetöötajad lastekaitsejuhtumite lahendamisel (sh hooldus- ja suhtlusõigusvaidluste juhtumites kohtuga seotud dokumentide koostamisel) õigusalast tuge valla juristilt, keerulisemates olukordades ka vallasekretärilt. Vajadusel ostetakse teenus sisse. Keerulisemate juhtumite lahendamisel arutatakse juhtumeid laste heaolu peaspetsialistiga ning kaasatakse osakonna juhataja. Kohtus käib lastekaitsetöötajaga kaasas kas laste heaolu peaspetsialist või soovi korral ka jurist.

Sotsiaalvaldkonna uudised-artiklid ilmuvad iga kuu vallalehes. Teavet olulisemate muudatuste, koolituste vms jagatakse lisaks valla sotsiaalmeedias ja kodulehe kaudu. Lasteabi plakatid on kättesaadavad avalikes kohtades. Sotsiaalosakonna juht ja lastekaitsetöötajad kohtuvad haridustöötajatega vastavalt vajadusele ja räägitakse läbi kahe valdkonna kokkulepped. Haridusasutustele on koostatud abivajavast lapsest teavitamise ankeet. Kodulehel on „Teata abivajavast isikust" leht.

Sotsiaalkindlustusamet toob positiivse algatusena välja, et lastekaitsetöötajad käivad iga kuu kokkulepitud aegadel koolides, et olla lastele lähemal ja lastel on teada, millal spetsialist nende koolis viibib.

Viljandi valla kodulehe „Pere, sotsiaaltöö ja tervishoid" teemajaotisest on võimalik liikuda alajaotisele „Abivajav ja hädaohus olev laps", kus on välja toodud info abivajavast lapsest ja hädaohus olevast lapsest teatamise kohta ning info kuhu pöörduda.

Paikvaatluse ja küsitluste kokkuvõte

Järelevalvemenetlus lastekaitsetöö üle algatati 03.09.2026.

Järelevalvemenetluses esitatud lastekaitse valdkonda puudutavatele küsimustele vastasid sotsiaalosakonna juhataja koos laste heaolu peaspetsialistiga ning lastekaitsetöötajad. Vastustes kirjeldati omavalitsuse lastekaitsetöö korraldust, pakutavaid teenuseid, lastekaitse prioriteete aastatel 2025/2026 ning laste õiguste ja heaolu tagavaid põhimõtteid. Lisaks anti vastustes ülevaade lastekaitse tööprotsessidest lastega seotud juhtumites ning hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluse juhtumite lahendamise võrgustikuliikmetest.

2025. aastal oli lastekaitsetöö prioriteediks tööprotsessi korrastamine ja õiguslike aluste tagamine. Alustati juhtumikorraldusmudeli „Turvalisuse märgid“ meetodite rakendamist. Muudeti laste heaolu tiimi struktuuri – loodi neli lastekaitsetöötaja ametikohta, lisaks peaspetsialisti ja perede tugitöötaja ametikoht. Eestkostespetsialistidelt toodi laste eestkoste üle laste heaolu tiimi. Võrdsustati tööpiirkonnad (igal laste heaolu spetsialistil piirkonnas on ~600 last).

Paikvaatlus ja vestlused sotsiaalosakonna juhataja, laste heaolu peaspetsialisti ning kolme lastekaitsetöötajaga toimusid 18.09.2026. Ühe lastekaitsetöötajaga toimus vestlus veebis 02.10.2026.

Vestluses sotsiaalosakonna juhatajaga selgus, et vallas on piisavalt teenuseid laste ja perede toetamiseks. Peaspetsialistil on tiimijuhi roll ja ta toetab lastekaitsetöötajaid juhtumite lahendamisel (kohtus, võrgustiku kohtumistel, perede nõustamisel). Keerulisemate juhtumite puhul kaasatakse infovälja ka osakonna juht. Juhid panustavad lastekaitsetöötjate toetamisse ning nii vestlustest juhtide kui lastekaitsetöötajatega selgus hea omavaheline koostöö ja meeskonnatunnetus. Lastekaitsetöötajad tunnevad, et sisse viidud töökorralduslikud muudatused on olnud nende töö kvaliteeti tõstnud.

Vestlustes selgus, et lastekaitsetöötajate töökoormus on üldiselt optimaalne, esineb ka kiiremaid perioode. Töökoormust vähendas neljanda lastekaitsetöötaja teenistusse võtmine. Töötajad tunnevad abi töökoormuse vähendamisel perede tugitöötajast kui ka perelepitusteenusest. Töökoormust suurendab puhkuste aeg. Lastekaitsetöötajad tõid välja, et neid toetab töökoormuse juures paindlik tööaeg.

Lastekaitsetöötajate küsimustike vastustest ilmneb, et hooldusõiguse ja suhtluskorra vaidluste lahendamisel lähtutakse eelkõige lapse parimatest huvidest, heaolust ja turvalisusest. Oluliseks peetakse lapse ja pere olukorra terviklikku hindamist, mille käigus selgitatakse välja vanemate seisukohad, lapse vajadused ning vanematevahelise konflikti võimalik mõju lapsele.

Menetluse käigus tagatakse mõlema vanema võrdne kohtlemine ja võimalus oma seisukohti väljendada, säilitades erapooletus ja professionaalsus. Samal ajal peetakse oluliseks lapse kaasamist ning tema arvamuse, soovide ja vajaduste väljaselgitamist, arvestades tema vanust ja arengutaset. Hinnangu kujundamisel tuginetakse vestlustele, kodukülastustele, varasemale menetlusinfole ning vajaduse korral teiste spetsialistide ja asutuste teabele. Kogutud info põhjal kujundatakse terviklik ülevaade lapse olukorrast, mida kasutatakse ka kohtule seisukoha andmisel.

Võimaluse korral toetatakse vanemaid kokkulepete saavutamisel ning selge ja lapse vajadustest lähtuva suhtluskorra kujundamisel. Selleks kasutatakse vanematega nii eraldi kui ka ühiselt läbi viidud vestlusi, võrgustikutööd ning vajaduse korral perelepitust ja teiste spetsialistide abi. Erilist tähelepanu pööratakse suhtluskorra täitmisele ja lapse üleandmise turvalisusele. Oluliseks peetakse selgete kokkulepete sõlmimist, konfliktide ennetamist ning turvalise keskkonna tagamist. Vägivalla või muu ohu korral rakendatakse olukorrale vastavaid kaitsemeetmeid ja kaasatakse vajaduse korral teisi spetsialiste või politsei.

Vastustest ilmneb ka, et hooldusõiguse ja suhtluskorra vaidluste lahendamine võib olla lastekaitsetöötajatele emotsionaalselt ja tööalaselt keeruline. Juhtumitega toimetulekut toetavad kolleegide ja juhtide abi, juhtumite ühine arutamine, supervisioon, kovisioon ning vajaduse korral juriidiline nõustamine. Lisaks nähakse vajadust praktiliste täiendkoolituste ja selgemate seaduslike sekkumisvõimaluste järele, mis toetaksid keeruliste olukordade lahendamist ning võimaldaksid lapse turvalisust kiiremini tagada.

Kokkuvõttes iseloomustab lastekaitsetöötajate lähenemist lapsekeskne, koostööl põhinev ja juhtumipõhine tegutsemine, milles ühendatakse vanemate võrdne kohtlemine, lapse arvamuse arvestamine, turvalisuse tagamine ning vajaduspõhine võrgustikutöö. Eesmärk on leida lahendusi, mis kaitsevad lapse heaolu ja toetavad tema turvalisi suhteid mõlema vanemaga. Samas näitavad vastused, et tõhusaks tööks on lisaks spetsialistide pädevusele oluline ka kolleegide tugi, erialane enesetäiendamine ja piisavad õiguslikud võimalused lapse kaitsmiseks.

Positiivsena saab välja tuua perede tugitöötaja töökorralduse. Teenusele suunamise aluseks on abivajaduse hindamine ning peredega räägitakse läbi tegevuskava eesmärgid ja tegevused ning sõlmitakse kokkulepped. Perede tugitöötaja toetab peret vanemlusega soetud küsimustes ja asjaajamises. Teenus määratakse kuueks kuuks ning selle ajal töötaja toetab aktiivselt perekonda. Kohtumised toimuvad vajaduspõhiselt, teenuse alguses tihedamalt.

Veel saab positiivsena välja tuua, et KOVi laekunud ja menetlusse võetud teatiste üle toimub ka sisemine järelevalve: peaspetsialist vaatab regulaarselt üle teatiste menetlemise seisu, et jälgida nende õigeaegset käsitlemist ja vajadusel juhtida tähelepanu lahendamata või täiendavat sekkumist vajavatele juhtumitele.

Järelevalve raames küsiti tagasisidet koostööpartneritelt, küsimustele vastas seitse võrgustikuliiget. Vastustest selgus, et lastekaitsetöötajate, koolide, lasteaedade ja teiste võrgustikuliikmete vahel on üldiselt hea ning keskendub laste ja perede abivajaduse märkamisele ja lahendamisele.

Koostöö toimub peamiselt regulaarsete kohtumiste, telefonivestluste, e-kirjade ja võrgustikukohtumiste kaudu. Peamisteks teemadeks on laste käitumisprobleemid, koolist puudumine, pereprobleemid, hooldusõiguse küsimused ning tugiteenuste korraldamine.

Koostöö tugevustena tuuakse esile spetsialistide osavõtlikkust, head suhtlust ja konkreetseid tulemusi laste abistamisel. Üks teenuseosutaja toob välja, et lastekaitsetöötaja on konkreetne ja täidab oma rolli. Teine vastaja toob välja, et paar viimast aastat on meie piirkonnas õnneks spetsialist olemas ja koostöö hea. Veel toodi välja, et 2025. aastal oli väga hea kogemus, kui tänu lastekaitsetöötaja sihikindlale tegevusele ja koostööle tagati lapsele vajalik teenus. Üks koostööpartner tahab kiita lastekaitsetöötajat, kes on osavõtlik, protsessid liiguvad ja tulemused tulevad.

Peamiste kitsaskohtadena nimetatakse kohati katkendlikku infovahetust, juhtumite aeglast lahendamist, spetsialistide vahetumist ning ebaselgust osapoolte vastutuses. Samuti tuntakse vajadust süsteemsema koostöö ja suurema ennetustöö järele. Üks vastaja tõi välja, et lapse toetamine on koostöö, kuid tunneb natukene puudust konkreetsusest. Teine vastaja tõi välja, et tugiteenuste koordineerijad peaksid olema eraldi ametikohana ning sellisel juhul oleks ka koostöö laste heaolu lastekaitsetöötajatega järjepidevam ning süsteemsem.

Ühe kooli esindaja tõi välja, et lastekaitsetöötaja võiks käia koolis tihedamalt, lahendaks probleeme kiiremini ja tõhusamalt - samas mõistab kool, et teemad on keerulised, mille lahendamise kiirus või efektiivsus ei sõltu ainult ühe ametniku tublidusest või koostöö headusest.

Kümne palli süsteemis hindasid koostööpartnerid koostööd Viljandi Vallavalitsuse lastekaitsetöötajatega kokkuvõttes 7,9 pallile.

Lastekaitsetöötajate hinnangul on koostöö võrgustikuliikmetega üldiselt hea, toimiv ja lahendustele suunatud. Tugevustena tuuakse esile usalduslikke suhteid, kiiret infovahetust ja ühist eesmärki tagada laste heaolu ning turvalisus. Peamiste kitsaskohtadena nimetatakse tugispetsialistide sagedast vahetumist koolides, mis raskendab koostöö järjepidevust ja info liikumist.

Lastekaitse juhtumite menetlemise analüüs

Järelevalve teostamisel kontrolliti lastekaitsetöö korraldamise vastavust õigusaktidele ning analüüsiti abivajava lapse juhtumiga (fookuses peamiselt hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlused) seotud menetlusi ja andmete kandmist sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR).

Järelevalve käigus kontrolliti STARi kantud lastega seotud juhtumite 22255040901, 25281176048, 23265105381, 24274329886, 25276306609, 23262677906, 26286180103, 25281226640, 24271754124, 17173341485, 23260805082, 26282935328 ja 25277010360 menetlemist. SKA andis peale lastekaitsetöötajatega vestlusi täiendava aja kanda STARi menetlustesse teave tehtud, kuid seni sisse kandmata jäänud toimingute kohta kuni 30.09.2026.

Lastekaitse juhtumite menetlemise analüüs on edastatud Viljandi Vallavalitsusele 18.11.2026 (nr 5.1-3/21032-4, registreeritud dokumendihaldussüsteemis Delta).

TÄHELEPANEKUD/ETTEPANEKUD/SOOVITUSED

SKA juhib tähelepanu järgmistele asjaoludele

1. SKA juhib tähelepanu, et LasteKS § 17 lõike 3 kohaselt peab kohalik omavalitsus abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajadust hindama ja lapse abistamiseks meetmeid pakkuma. Samas LasteKS § 28 lõige 1 kohustab enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hindama lapse abivajadust ning LasteKS § 29 lg 4 lubab juhtumikorralduse jätta algatamata ainult juhul, kui lapse abivajadus on võimalik rahuldada ühekordse meetmega. SKA on seisukohal, et abivajava lapse abivajadus ei saa rahuldatud ühekordse psühholoogi juures käimise või muu pikemaajalise teenuse ühekordsel kasutamisel, mistõttu ei ole neil juhtudel tegemist ühekordse meetmega. Kohustuslik on algatada juhtumimenetlus, koostada juhtumiplaan, st hinnata lapse abivajadus (lähtudes LasteKS § 28 lõike 2 sätestatud nõuetest) ja koostada abimeetmete rakendamise tegevuskava. Juhtumiplaani koostamisel tuleb muu hulgas järgida SHS § 9 lõikes 2, Sotsiaalkaitseministri 09.02.2016 määruse nr 10 „Juhtumiplaanis sisalduvate 24 andmete loetelu“ § 1 lõikes 3, LasteKS § 21 lõike 2 punktides 1 ja 3 ning LasteKS § 29 lõikes 5 nimetatud nõudeid. Ka on vajalik hinnata teenuse tulemuslikkust.

2. Abivajava lapse teate vastuvõtmisel tuleb saada juhtumist võimalikult kiiresti nii selge ülevaade kui võimalik. Esialgse hindamise eesmärk on saada esmane ülevaade lapse abivajadusest ning kui kiiresti peab sekkuma. Abivajaduse hindamine on oluline mõistmaks, milline abimeede on last ja peret kõige enam toetavam ja riske maandavam.

Kui info abivajavast lapsest jõuab kohalikku omavalitsusse, algatatakse lapse kohta lihtmenetlus ning aega on kümme (10) päeva, et langetada otsus, kas lapse abistamiseks piisab mõne konkreetse üksikmeetme rakendamisest (lihtmenetlus) või vajab ta ulatuslikku ning sageli pikemaajalist toetust (juhtumimenetlus).

SKA juhib tähelepanu, et juhtumikorralduse algatamine/mittealgatamine on lastekaitsetöötaja otsus. Konkreetset last või lapsi üldiselt puudutava otsuse otsustusmenetlus peab sisaldama hinnangut selle otsuse võimaliku mõju (positiivse või negatiivse) kohta asjasse puutuvale lapsele või lastele. Otsuses tuleb selgitada, mida on käsitatud lapse parimates huvides olevana, mis kriteeriumitel otsus põhineb ja kuidas on lapse huve kaalutud teiste asjaolude suhtes.

STAR2 on lisatud võimalus viia läbi lapse abivajaduse eelhindamine. Lapse abivajaduse eelhindamise eesmärk on anda abivajavast lapsest teate saamise järgselt esmane hinnang lapse abivajadusele ja määratleda ära lapse abivajaduse valdkonnad ning kaardistada ära võimalikud esmased sekkumisvõimalused. Abivajaduse eelhindamise tulemusena saab lastekaitsetöötaja otsustada, kas laps vajab põhjalikumat abivajaduse hindamist ja abistamist, s.t kas on vajadus algatada juhtumimenetlus või saab lapse abivajaduse rahuldada ühekordse meetme rakendamisega (lihtmenetlus). Antud otsus tugineb abivajavast lapsest saabunud teate sisule, eelhindamise käigus kogutud informatsioonile lapse ja pere kohta ning lapse ja vanemate arvamusele.

3. Lastekaitsetöötaja peab juhtumitöös lähtuma lapse/laste heaolust ja huvidest ning motiveerima lapsevanemat koostööle. LasteKS § 22 lg 3 kohaselt on last kasvatav isik kohustatud lapse abivajaduse ilmnemisel otsima abi ja vajaduse korral tegema koostööd lastekaitsetöötaja või teiste lapsega töötavate isikutega. Kui lapsevanem jätkuvalt keeldub koostööst lastekaitsetöötajaga, siis lapse heaolu ja turvalisuse tagamiseks on LasteKs § 40 lg 2 andnud kohalikule omavalitsusele õiguse teha last kasvatavale isikule ettekirjutus, kohustades lapsevanemat tegema koostööd ning täitma juhtumiplaani. Kui lapsevanem jätkuvalt keeldub koostööst ning ei ole iseseisvalt võimeline toime tulema lapse abivajadusega, siis saab KOV pöörduda kohtusse taotledes lapsevanemale ettekirjutuse tegemist. Kui lapsevanema tegevus või tegevusetus kahjustab lapse heaolu ja õigusi, siis vajadusel saab kohalik omavalitsus teatud osas taotleda lapsevanema hooldusõiguse piiramist ning näiteks erieestkostja määramist teatud toiminguteks.

4. Järelevalve menetluses tuvastati, et mitmetes menetlustes suunati lapsed teenusele enne abivajaduse hindamist.

Abivajaduse hindamise eesmärk on tagada olukord, kus lapsele ei osutata juhuslikke ja käepäraseid meetmeid, mis kohaliku omavalitsuse üksusel olemas on, vaid selgitatakse välja lapse tegelik vajadus ning otsitakse sobivaid meetmeid nende vajaduste rahuldamiseks.

Lapse abivajadust hinnates peab lastekaitsetöötaja andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile; last kasvatava isiku vanemlikele oskustele. Lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik peab lapse abivajaduse hindamisse kaasama lapse ja last kasvatava isiku või lasteasutuse, kus laps viibib.

5. SKA nõustub kohaliku omavalitsuse lähenemisega, millega pannakse lapse teenusele registreerimise/jõudmise vastutus vanematele. Küll aga peab lastekaitsetöötaja olema veendumusel, et laps saab tema heaolu tagamiseks vajalikku abi ja/või toetavaid teenuseid.

6. Lastekaitsetöötajad kasutavad juhtumikorraldusmudeli „Turvalisuse märgid“ elemente, mis aitavad lastekaitsetöötajatel hinnata lapse turvalisust ja abivajadust, kaasates otsustusprotsessi aktiivselt nii last, tema pere kui ka tugivõrgustikku.

Lastekaitsetöö paremaks korraldamiseks soovitab SKA:

1. Taotleda keerulisemate juhtumite lahendamiseks SKA laste heaolu osakonnalt nõustamist, et saada abi lapse abivajaduse hindamisel, leida lapse olukorra leevendamiseks lapsele ja tema perele sobivaid teenuseid ning valida lapse abivajaduse ärahoidmiseks või süvenemiseks tõhusaid meetmeid.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ave Viitak
peaspetsialist (järelevalve)